



# Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ICCH: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/Номер:  
25, Aralık/December/Декабрь 2020,  
s./pp. 756-765

Geliş/Submitted/ Отправлено: 22.11.2020

Kabul/Accepted/ Принимать: 22.12.2020

Yayın/Published/ Опубликованный: 25.12.2020



10.29228/kesit.48105


Araştırma Makalesi  
Research Article  
Научная Статья

**Dr. Öğr. Üyesi Emrah ÖZBUĞUTU**

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Türkiye

emrahozbugutu@hotmail.com


 ORCID 0000-0003-3507-2680

**Öğr. Gör. Çağlar YILDIZ**

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

cyildiz3@gmail.com

 ORCID 0000-0002-9482-0231



## FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ORGAN BAĞIŞI HAKKINDAKİ GÖRÜŞ, DAVRANIŞ VE BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ<sup>1</sup>

IDENTIFYING OPINION, ATTITUDES, KNOWLEDGE OF PRESERVICE SCIENCE  
TEACHERS ON ORGAN DONATION

**Öz:** Bu çalışmada Eğitim Fakültesi fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin organ bağışı konusundaki görüş ve davranış ve bilgi düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen bilgisi öğretmenliği bölümünün de okuyan 18 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışma tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Veriler 23 soruluk anket formu ile toplanmıştır ve SPSS 20,0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Organ bağışı hakkında %66,6'sının bilgi sahibi olduğu, %38,8'nin ise gerekli şartları bilmediği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı organ bağışının gerekliliğine inanırken, konu hakkında bilgilendirmenin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Konu hakkında ilk fikir almak

<sup>1</sup> This study has been approved by Siirt University Ethics Committee./Bu çalışma, Siirt Üniversitesi Etik Kurulu raporuyla gerçekleştirilmiştir.

**Cite as/Atıf:** Özbuğutu, E. ve Yıldız, Ç. (2020). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Organ Bağışı Hakkındaki Görüş, Davranış ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (25): 756-765. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.48105>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

istedikleri kaynağın doktorlar olmasına rağmen bilgilendirmeyi en fazla okuldan aldıkları belirlenmiştir. Katılımcıların hiçbiri organ bağışında bulunmadığını, %77,8'nin ise bağışlaması durumunda öldükten sonra olmasını istediklerini söylemişlerdir. Sonuç olarak bilgi eksiklikleri olmasına rağmen öğretmen adaylarının önemli bir kısmının konu hakkında fikir sahibi olduğu ve bağış hakkında olumlu tutumlara sahip olduğu anlaşılmıştır. Gerekli bilgilendirmeler yapılması durumunda organ bağış sayısının artacağı da yapılan çalışma da anlaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Organ bağışı, Öğretmen adayları, Bilgi düzeyi

**Abstract:** This study was conducted to determine the opinion, attitudes and knowledge of pre-service teachers studying in science education department at the Faculty of Education about organ donation. The sample consisted of 18 preservice teachers studying at Siirt University. This study was in descriptive type. The data for the study were collected with a 23-question questionnaire. The data were analyzed with the SPSS 20.0 package program using percentage and Chi-square analysis. Results show that while 66.6% of preservice teachers have some information about organ donation, 38.8% of them do not know the necessary conditions. Although they want to get more information from doctors, they get their information mostly from the schools. All the participants state that they have not donated their organs, and 77.8% said they would like their organs to be donated after death. As a result, despite their lack of knowledge, most of the preservice teachers are open to get informed of organ donation and are willing to donate their organs. The results of the study show that the number of organ donors will likely to increase if essential information on organ donation is provided.

**Key Words:** Organ donation, Preservice teachers, Knowledge level

## GİRİŞ

Son zamanlarda yaşanan hızlı gelişmelerle yaşama ümidi kalmayan hastaların organ ve doku nakilleri ile iyileşme imkanı bulması organ naklinin önemini giderek arttırmaktadır. Organ nakli konusunda önemli gelişmeler sağlanmasına rağmen, nakledilecek organın temini, karşımızdaki en önemli sorun olarak durmaktadır. Organ yetmezliği sorunu tüm dünyada zaman geçtikçe artmakta ve kendisine organ nakledilmesini bekleyen birçok insan organ bekleme sürecinde yaşamını yitirmektedir.(Yılmaz ve Demirağ 2019).

Organ nakli, vücutta işlevini yitiren organ veya organın alınıp yerine yaşayan vericiden ya da yaşamını yitirmiş kişilerden alınan sağlıklı doku veya organın transfer edilmesidir. Bu olay, çağımızda kronikleşmiş organ yetmezliklerinde uygulanan bir yöntemdir. Organ nakli yapılabilecek organlar kalp, akciğer, karaciğer, böbrek, pankreas, ince barsak, kemik iliği, kan, deri, kornea olabilmektedir. Organ nakillerinde kaynak (verici, donör) canlı veya ölü (kadavra) olabilir (Kutlay 1994, Oksay 1998, Uysal 1998, Özdağ 2001).

Ülkemizde organ nakli ile ilgili uygulamalar, 1979 yılında çıkarılan ve 1982 yılında gözden geçirilen "Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli"ne ilişkin 2238 sayılı yasaya göre yapılmaktadır. Bu yasada kişiye bağışın maddi bir gideri olmaksızın; organ ve

dokularını bağışladığını belirten resmi ya da yazılı vasiyeti ile eğer vasiyeti yoksa yakınlarının rızası ile ölünün organ veya dokularının alınabileceği belirtilmekte, kişinin organ/doku alınmasına karşı olduğunu belirten bir beyanı varsa, organ ve dokularının alınamayacağı ifade edilmektedir (Naçar, Çetinkaya, Kanyılmaz, Tokgöz, Utaş 2001).

Gerekli şartları yerine getiren bireyler organ bağışı yapabilir. Organ bağışı yapabilmek kişinin "Organ Bağış Senedini" doldurması gerekmektedir. Bağış yapılırken, senedin üzerine bağış yapılacak olan organların işaretlenmesi kişisel tercihlere göre değişebilir. "Senet üzerinde organların bir kısmı bağışlanabileceği gibi bağışlanabilecek durumda olan bütün organlarında bağışlanabileceği ifade edilebilir". Bağış yapmaktan vazgeçenlerin kararını ailesine bildirmesi ve organ bağış kartını yok etmesi gerekmektedir (Soysal, Kaya 2019).

Organ nakli, alternatif yollarla tedavisi olmayan durumlar için en önemli tedavi yöntemlerinin biridir. Bu nedenlerden dolayı tedavi olmayı veya nakil bekleyen hasta sayısı her geçen gün çoğalmaktadır. Aynı zaman da bağışlanan organ sayısı bağış bekleyen hastaya oranla çok azdır. Bu durum, dünya da ve ülkemiz de insanların bu konuda gerekli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanmaktadır. Oysaki organ bağışına gereken hassasiyet gösterilseydi, yalnızca bir kişinin organlarıyla birçok insan yaşama tutunurdu (Çetin ve Harman 2012).

Organ nakliyle alakalı önemli ilerlemeler olmasına rağmen, sürecin en önemli kısmı organın teminidir. Ülkemizde temin edilen organların önemli kısmı hasta yakınlarından alınmaktadır. Asya ve Ortadoğu ülkelerine ülkemizde olduğu gibi nakil için kadavra organı yeterli sayıda bulunamamakta ve bundan dolayı da ihtiyacın gitgide artmasına ve gerekli organların bulunamamasına sebep olmaktadır. Ülkemizde yapılan nakillerin %75'ini sağlıklı insanlar aracılığıyla yapılırken Avrupa'da nakillerin %80'inden fazlası kadavra aracılığıyla olmaktadır yapılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde milyonda 20-30'ken kadavradan organ bağışı İspanya'da 33,6, Belçika'da 25,2, Kanada'da 14,1, Fransa'da 16,2, Yunanistan'da 4,5, Türkiye'de ise milyonda 2'dir (Yasar, Oğur, Uçar, Göçgeldi, Yaren, Tekbaş 2008).

Batı ülkelerinde organ nakilleri sıklıkla kadavradan sağlanırken ülkemizde organ naklinde kullanılacak organlar ağırlıklı olarak canlı donörlerden (verici) özellikle de hastanın yakınlarından sağlanmaktadır (Özdağ, 2004). Geri dönüşü olmayacak şekilde beyin ölümü gerçekleşen ve hastane koşullarında ölen kişilerin organları, ilgili uzmanların beyin ölümü tanısı koymasından sonra ailesinin izin vermesiyle nakil edilebilir (Kara, Salman ve Öngel, 2012).

Dini inançlar herhangi bir grubun değerler sisteminin bir parçasıdır ve değiştirilmesi oldukça zordur. Ancak sonuç olarak bazı inançlar organ bağışını engelleyici faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ailenin kültürel ya da dini geleneklerine göre vücut bütünlüğünün korunması gerektiği inancının, bağışı onaylamayan ailelerin endişelendikleri temel konu olduğu dikkat çekmektedir. Organ bağışını arttırmaya yönelik yürütülen projelerin genellikle organ nakil faaliyetlerine ve beyin ölümü kriterlerine ilişkin bilgilendirmeyi içermesi ve insanların yaşadıkları kaygı ve endişelerin tartışılmasına yönelik olmaması nedeniyle istenilen artışlar sağlanamamaktadır. Bu nedenle organ bağış kampanyalarında bilgilendirmenin yanı sıra insanların organ bağışına yönelik endişelerini araştırmanın ve bu yönde çalışmalar yürütmenin önemli olduğu düşünülmektedir (Can 2017).

Yapılan literatür incelemesinde; toplumun her kesiminde organ bağışının istenilen seviye

de olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilere eğitimleri boyunca belirli aralıklarla konu hakkında bilgilendirilir ve yanlış inanışlar ortadan kaldırılırsa organ bağış sayısının istenilen seviyelere geleceği öngörülebilir. Özellikle lise döneminden başlanarak hem lise hem de üniversitelerdeki eğitim programlarında konunun önemi gerekliliği ve hassasiyeti kanunlar çerçevesinde anlatılırsa, her geçen yıl organ bağışında bulunan bireylerin sayısı artacağı öngörülebilir. Bu durumda ülkemizdeki organ bağışı sayısının arzu edilen seviyelere ulaşmasını sağlayacaktır.

Bu çalışma, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının organ bağışına yönelik bilgi düzeylerini, tutumlarını ve görüşlerini belirlemek, buna ilave olarak, konu hakkında görüşlerini almak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma ileriki dönemlerde organ bağışı ile ilgili yapılacak olan çalışmalara referans olabileceğinden dolayı önemli olduğu düşünülmektedir. Buna ilave olarak öğretmen adayların organ bağışı ile ilgili bilgi eksiklerinin tamamlanması, önyargılarının önüne geçilmesi, konu ile alakalı tutum ve davranışlarının olumlu yönde değiştirilebilmesi için de ayrıca önem taşıdığı söylenebilir.

### **Yöntem**

#### **Evren ve örneklem**

Araştırma 2020-2021 öğretim döneminde Siirt Üniversitesi Eğitim fakültesi fen bilgisi öğretmenliği bölümünün de öğrenim görmekte olan 18 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

#### **Veri toplama aracı**

Veriler, 25 sorudan oluşan "Organ Nakli ve Bağışı Hakkında Bilgi Düzeyi ve Düşünceleri Değerlendirme Anketi" ile görüşme yapılarak toplanmıştır. Form 2008 yılında Özmen ve ark.'nın sağlık yüksekokulu öğrencilerine uygulamış olduğu anket örnek alınarak hazırlanmıştır. (Özmen ve ark. 2008). Anketteki yapıyı bozmadan demografik özelliklerle ilgili 3 soru (Medeni durum, çocuğu olma durumu ve yaş) çıkarılarak 23 soruluk anket oluşturulmuştur. Anket beş kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin öğrenmek amacıyla 6 soru, ikinci bölümde konu hakkındaki bilgi düzeylerini öğrenmeyi amaçlayan 5 soru, üçüncü bölümde organ bağışının yasallığıyla alakalı bilgilerini öğrenmeyi amaçlayan 4 soru, son iki bölümde de bağışlayıcı özellikleri ve bağışlanacak organlar hakkındaki bilgilerini ölçmeyi amaçlayan 8 soru bulunmaktadır. Kullanılan bu anket ile ilgili Etik Kuruldan gerekli izinler alınmış olup çalışma hakkında da katılımcılara bilgilendirme yapılmıştır. Katılım da gönüllülük esas alınmıştır.

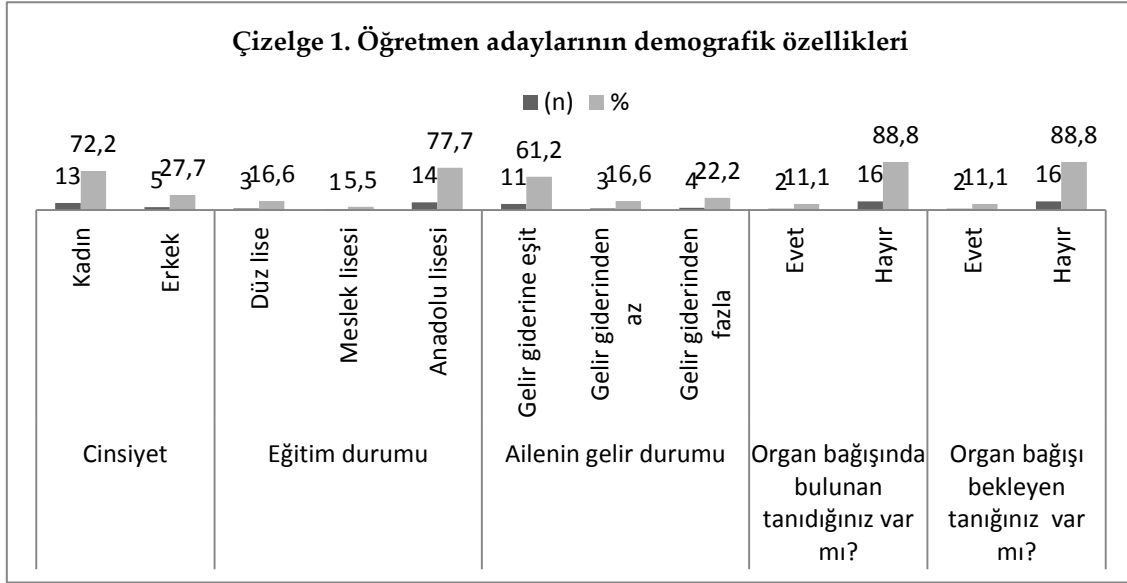
#### **Verilerin toplanması süreci**

Öğretmen adaylarından mail yoluyla veriler toplanmıştır. Anket soruları az tutularak dikkat dağılması ve özensiz işaretlemenin önüne geçilmiştir. Ayrıca katılımcılara ankette elde edilecek olan verilerin yayınlanacağı dair bilgilendirme de yapılmıştır. Anketi ortalama cevaplama süresi 15 dk. olarak belirlenmiştir.

#### **Verilerin analizi**

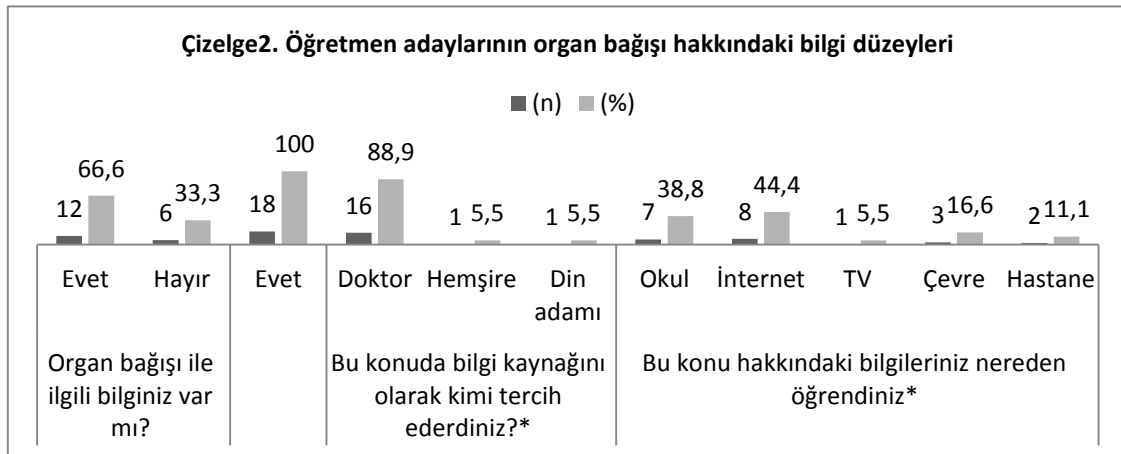
Verilerin SPSS 26,0 programı ile analiz edilmiş olup, yüzde ve frekanslar kullanılarak yorumlanmıştır.

## Bulgular



Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri açısından özellikleri Tablo 1.'de verilmiştir. Araştırmaya katılanların tamamı 4. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarıdır, katılımcıların % 72,2'si kadın, % 16,6'sı normal lise mezunu, %5,5'i meslek lisesi mezunu, %77,7'sinin ise Anadolu lisesi mezunu, %61,2'sinin gelir gider düzeyleri eşit, %16,6'sının geliri giderinden az, %22,2'sinin ise geliri giderinden fazla, %11,1'nin ailesinde organ bağışı yapan birilerinin olduğu, %88,8'inin ise çevresinde organ bağışlayan herhangi bir tanıdığının olmadığı, % 11,1'inin organ nakli bekleyen bir tanıdığı olduğu, %88,8'nin ise organ nakli bekleyen bir yakınının olmadığı belirlenmiştir.

## Çizelge 2. Öğretmen Adaylarının Konu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

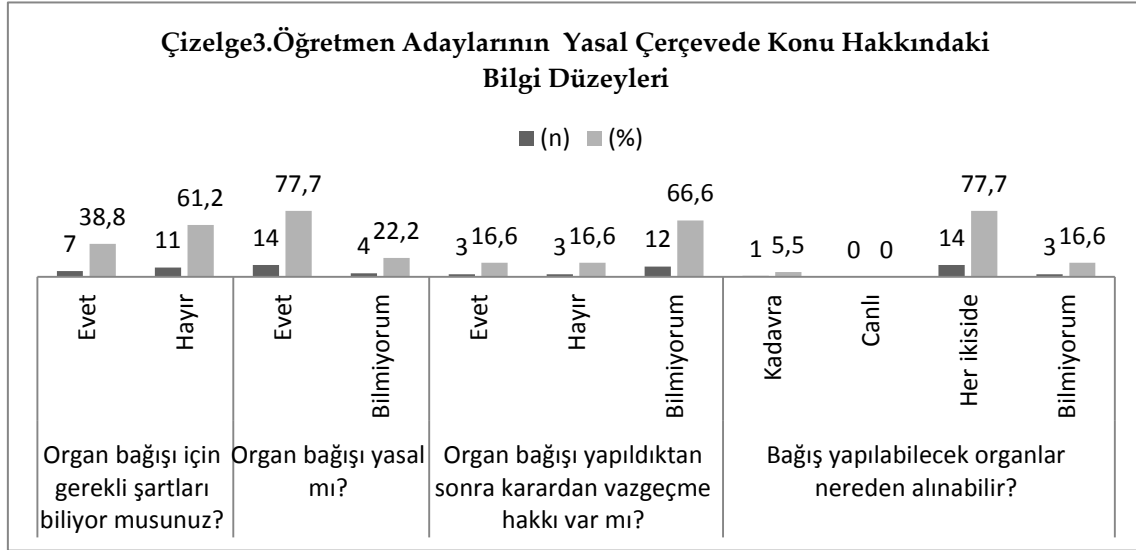


\*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Çizelge 2.'de öğretmen adaylarının konu hakkındaki bilgi düzeylerinin ne seviye de olduğu verilmiştir. Öğretmen adaylarının %66,6'sının konu ile alakalı bilgisinin olduğu, %33,3'ünün bilgisinin olmadığı, öğretmen adaylarının hepsinin bağış yapmanın gerekli olduğuna inandığı, yine aynı şekilde katılımcıların tamamının bu konudaki bilgilendirmelerin

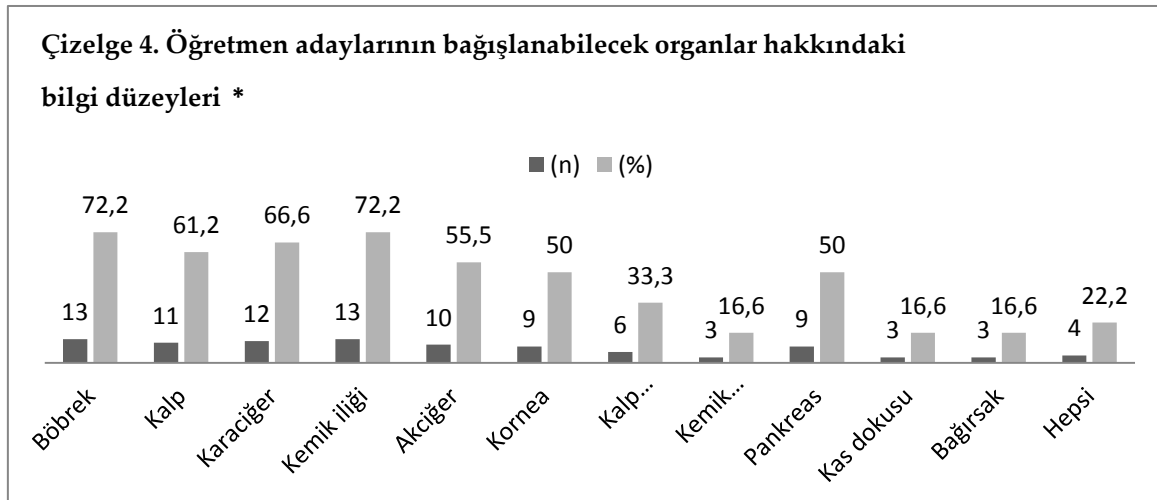
yeterli olmadığını düşündüğü, %94,4 hastane çalışanlarından (doktor ve hemşire), % 5,5'nin de din görevlilerinden bilgi almayı istediği, %38,8'i okuldan, %44,4'ü internetten, %5,5'i TV'den, %16,6'ı sız çevreden, %11,1'i ise hastaneden bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir.

**Tablo 3.** Öğretmen Adaylarının Yasal Çerçeve de Konu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri



Çizelge 3'te Öğretmen adaylarının yasal çerçeve de konu hakkındaki bilgi düzeylerinin ne seviyede olduğu verilmiştir. Öğretmen adaylarının, %61,1' i organ bağışi için gerekli şartları bilmediği, %38,8 bildiği, %77,7' si organ bağışi için gerekli şartları bilmediği, %22,2' si yasallığı hakkında bilgisi olmadığını, %16,6'sı organ bağışi yapıldıktan sonra bu düşünceden vazgeçme hakkının olduğunu, %16,6'sı hayır dediği, %66,6'sının ise konu hakkında bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir, %5,5'i yalnızca kadavradan organ alınabildiğini, katılımcıların hiç birinin canlıdan organ alınabilir demediği, %14,4'ü hem canlıdan hem de kadavradan alınabileceğini, %16,6'sı kimden alınabileceğini bilmediklerini ifade etmekte.

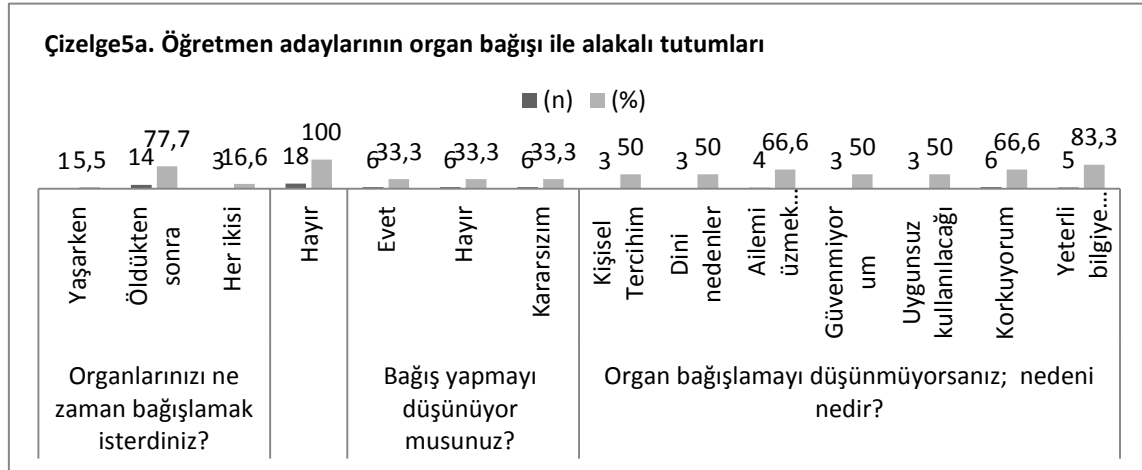
Çizelge 4'te Öğretmen adaylarının bağış yapılabilecek organlarla alakalı bilgilerinin ne düzeyde olduğu verilmiştir.



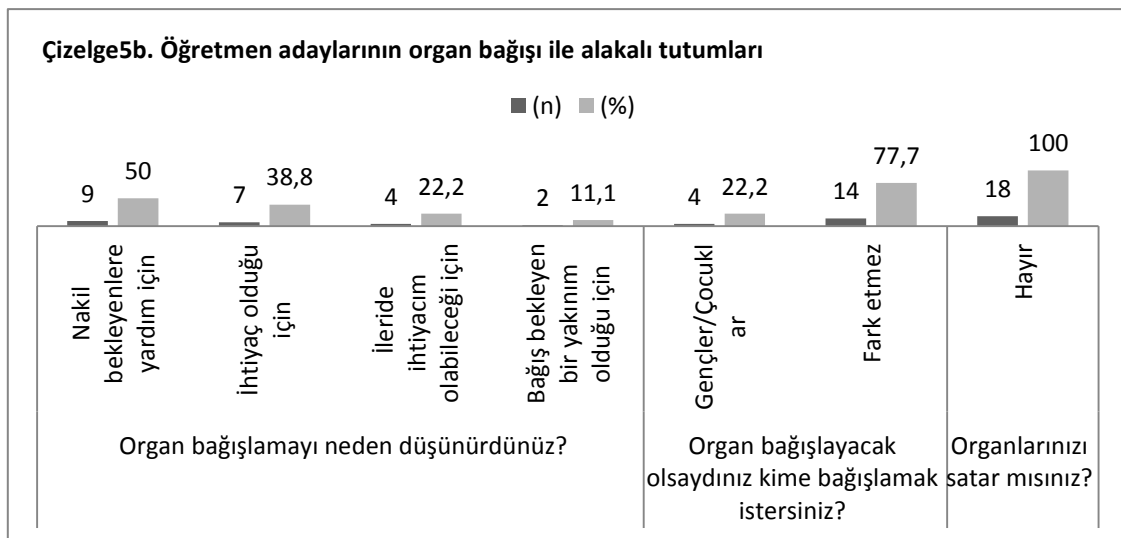
\*Bir veya daha fazla işaretlenmiştir.

Çizelge 4'de ki bulgulara göre; öğretmen adaylarına "Bağışlanabilecek organlar nelerdir?" sorusu sorulduğunda, %72,2'si böbrek, %61,2'si kalp, %66,6'sı karaciğer, %72,2'si kemik iliği, %55,5'i akciğer, %50'si kornea, %33,3'ü kalp kapakçığı, %16,6'sı kemik doku, %50'si pankreas, %16,6'sı kas doku, %16,6'sı bağırsak ve %22,2'si de hepsinin bağışlanabilir olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 5a ve Çizelge 5b' de öğretmen adaylarının organ bağışıyla alakalı tutumları verilmiştir.



Çizelge 5a 'ada ki verilere göre "Organlarınızı ne zaman bağışlamak isterdiniz?" sorusuna cevap olarak Öğretmen adaylarının, %77,7'si öldükten sonra, %16,6'sı hayattayken veya öldükten sonra, %5,5'i hayattayken organ bağışlamak istediklerini belirtmişlerdir. "Bağış yapmayı düşünüyor musunuz" sorusuna cevap olarak da Öğretmen adayları %33,3'ü organ bağışında bulunmayı düşündüğü, %33,3'ü organ bağışlamayı düşünmediğini, %33,3'ünün ise kararsız olduğunu belirtmişlerdir. "Organ bağışlamayı düşünmüyorsanız nedeni nedir?" sorusuna %50'si kişisel tercihi olduğunu, %50'si dini nedenlerden dolayı bağışlamayı düşünmediğini, %66,6'sı ailesini üzmemek istemediği için bağış yapmayı düşünmediğini, %50'si güvenmediğini, %50'si alınan organların uygunsuz kullanılacağını, %66,6'sı korku ve kendini hazır hissetmediğini Katılımcıların, %83,8'i ise yeterli bilgiye sahip olmadığını şeklinde cevap vermişlerdir.



Çizelge %5b' ye bakıldığı zaman; "Organ bağışlamayı neden düşünürdünüz?" sorusuna cevap olarak; öğretmen adaylarının %50'si nakil bekleyenlere yardım için, %38,8'i çok ihtiyaç olduğu için, %22,2'si kendinin de ihtiyacı olabileceği için, %11,1'i ise organ bağış bekleyen yakını olduğu için organ bağışından bulunabileceğini ifade etmişlerdir. , "Organ bağışlayacak olsaydınız kime bağış yapmak isterdiniz?" sorusuna öğretmen adaylarının %22,2'si sadece geçlere ve çocuklara, %77,7'si ise genç çocuk veya yaşlı ayrımı yapmadan herkese bağışlayabileceğini belirtmişlerdir. "Organlarınızı satar mısınız?" sorusuna cevap olarak da katılıcıların hiç biri organlarını satmayacağını belirtmişlerdir.

### SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de son yıllarda organ nakli aktivitelerini destekleyici politikalar yürütölmektedir. Organ nakli ile ilgili çıkarılan yönetmelikler ve organ nakli maliyetinin tümünün sosyal güvenlik kurumu tarafından karşılanması gibi devlet destekleri ölkemizin dünya çapındaki başarısını arttırmıştır(Hatipoğlu, Karayurt, Sarıgöl, İşeri 2017). Bu artış sayesinde de organ bağış konusunda daha bilinçli bireylerin oluştuğu söylenebilir.

Çalışmamıza katılan öğretmen adaylarının organ nakli konusundaki önemli bir kısmının temel düzeyde bilgi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının önemli bir kısmı organ bağışıyla ilgili bilgi almak için ilk başvuracakları yerin doktorlar olduğunu ifade ederken yalnızca 1 'er kişi din adamı ve hemşireleri tercih edeceğini ifade ettiği dikkat çekmektedir.

Öğretmen adaylarının büyük bir kısmı organ bağışıyla ilgili bilgilere internetten ulaştıklarını ifade etmişlerdir. İnternet kullanımının fazlaştığı bu dönemde organ bağış ile alakalı çeşitli platformlardan yapılacak bilgilendirmeler, reklamlar ve kamu spotları insanların dikkatini bu konu üzerine çekeceği araştırmadan elde edilen sonuçlardan görölmektedir. Görsel ve yazılı medyada bu konu ile alakalı sürekli yayınlar yapılmasında da faydalı olacağı düşünülmektedir. Organ bağışının yasal, geleneksel ve dini yönü ile etik ilkeleri insanlara doğru ve açık bir şekilde aktararak organ bağış hakkında oluşmuş olan ön yargıların giderilmesi gerekmektedir.

Eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilerin müfredatlarında organ bağış ile ilgili derslerin yer alması gerekmektedir. Böylece bu alanda başarının sağlanması yolunda doğru ve etkili adımların atılması sağlanacaktır. Özellikle gelecekte öğretmen olarak çalışacak olan öğretmen adaylarının organ bağışıyla ilgili görüşlerini belirleme ve farkındalık yaratacak çalışmalar sayesinde ileriki dönemlerde organ nakillerindeki sayıyla ilgili olarak artışın gerçekleşebileceği de öngörülebilir.

Ölkemizin farklı coğrafik bölgelerinde yapılan pek çok çalışmada organ nakillerini dinen sakıncalı bulanların oranının değiştiği, en düşük oranın %3-4 ile İç Anadolu ve Ege'de, en yüksek oranın %17 ile Doğu Anadolu bölgesinde bulunduğunu söyleyebiliriz (Naçar ve ark., 2001; Özmen ve ark., 2008; Çelebi, Balık, Yılmaz, Polat., 2002, Üstüner, Uysal ve Kaya 2009; Sezek ve ark. 2015). Yapılan bu çalışmada ise organ bağışında bulunmak istemeyen öğretmen adaylarının %50'sinin dini nedenlerden dolayı bağış yapmak istemedikleri belirlenmiştir. Bilgilendirme çalışmaları coğrafik ve demografik koşullar göz önüne alınarak bireylerin sosyal durumlarına göre ya da yaşadıkları bölgeye göre bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Organ bağış ve nakli konusunda üniversite öğrencilerinin yanı sıra toplumun tüm kesimlerinin bilgi, tutum ve davranışlarını geliştirmeye yönelik olarak karşılaştırmalı araştırmalar yapılması gerekliliği dü-



şünülebilir.

Dini inanışlar göz önünde alındığında organ bağışı ile ilgili yanlış veya eksik bilgilerin giderilmesi gerekmektedir. Bu bağlam da din görevlilerinin organ bağışıyla alakalı açıklamalar yapması beklenebilir.

Öğrencilerin büyük bir bölümünün organ bağışı için gerekli şartları bilmedikleri çalışmamızca belirlenmiştir. Bu sonuca bakılarak öğretmen adaylarının organ bağışı hakkında yüzeysel bilgiye sahip oldukları ancak yasal gereklilikleri hakkında yeterince bilgiye sahip oldukları söylenebilir. Organ nakillerinde verici, donör; canlı veya ölü olabileceği bilinmektedir. Yapılan bu araştırma da öğretmen adaylarının yalnızca %16,6'sının bu bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına bağışlanabilecek organlar sorulduğunda %72,2'sinin böbrek dediği görülmektedir. (Özmen, Çetinkaya, Sarızeybek, Zeybek 2008; Baykan, Naçar, Yamanel, Uzun, Dağlıtuncezdi, Davran, Murt 2009; Yakıt ve Şen 2017). Yaptıkları çalışmalarında benzer bulgulara ulaşmışlardır.

Çalışmamızda öğretmen adaylarının %77,2'si ancak öldükten sonra bağış yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının hiç birinin organ bağışı yapmadığı tespit edilmiştir bununla beraber %33,3'ünün organlarını bağışlamayı düşündüğü, %33,3'nün ise kararsız olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %50'si hastalara yardım için, %38,8'i de çok ihtiyaç olduğundan dolayı bağış yapmak istemekteler, organ bağışlamayı istemeyenlerin en büyük gerekçesini de ailelerini üzmemek istememeleri (%66,6) ve korktuklarını ve kendilerini hazır hissetmedikleri (%66,6) şeklinde belirtmişlerdir. Eğer yeteri kadar bilgilendirme yapılırsa bu korkuların önüne geçilebileceği düşünülebilir. Ayrıca yönlendirmeler ve bilinçlendirme kampanyalarıyla organ bağışlamayı düşünen veya kararsız olanlar da organ bağışı yapmaya ikna edilebilir.

Organ bağışı konusu ile ilgili literatür taraması yapıldığından ülkemizde yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun sağlıkla alakalı bölümlerde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu konu ile alakalı eğitim fakültelerin de yapılacak olan çalışmaların da organ bağışı ile alakalı farkındalık düzeyini artıracığı düşünülebilir.

#### KAYNAKÇA

- Baykan, Z., Naçar, M., Yamanel, R., Uzun A.Ö., Dağlıtuncezdi, Ş., Davran, H., & Murt, G.(2009).Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Organ-Doku Nakli Konusundaki Bilgi, Tutum Ve Davranışları. *Ulusal Cerrahi Dergisi*, 25(4), 137-141.
- Can, F. (2017). Organ Bağışında Aile Onayı Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, Cilt 5, Sayı 9,
- Çelebi F., Balık A. A., Yılmaz İ., Polat K. Y. (2002). Doğu Anadolu Bölgesi İnsanı Organ Bağışına Nasıl Bakıyor?. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics-Hukuku-Tarihi*, 10, s.34-38.
- Çetin, G. Harman, Ö., (2012). Lise Öğrencilerinin Organ Nakli Ve Organ Bağışı Konusundaki Bilgi Ve Tutumları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Mayıs-Haziran-Temmuz Cilt:1 Sayı:2
- Hatipoğlu,S., Karayurt, Ö., Sarıgöl, Y., İşeri, Ö. (2017). Türkiye'de Organ Nakli Hemşireliğinin;

- Dünü, Bugünü ve Yarını... *F.N. Hemşirelik Dergisi*, 25(1): 49-58.
- Kara, S., Salman, Z., Öngel, K. (2012). Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Personelinin Organ Bağışına Bakışı. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 11(1), 33-9.
- Kutlay, N. (1994). Yaşayanla Yaşayan Etik Açısından Organ ve Doku Aktarımı. Türkiye Organ Nakli Derneği II. Bilimsel Transplantasyon Kongresi. Ankara, 245-255.
- Naçar, M., Çetinkaya, F., Kanyılmaz, D., Tokgoz, B., Utaş, C. (2001). Hekim Adaylarının Organ Nakline Bakış Açılı. *Türk Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon Dergisi*;10:123-8
- Oksay, R. (1998). Organ Pazarında Kargaşa. *Cumhuriyet Bilim Teknik*. 603: 4-5.
- Özdağ, N. (2001). Organ Nakli Ve Bağışını Toplumun Bakışı. *C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5 (2)
- Özdağ, N. (2004). Halkın Organ Bağışı Ve Nakline Bakışı. *Nefroloji Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 46-50.
- Özmen, D., Çetinkaya, A., Sarızeybek, B., & Zeybek, A. (2008). Celal Bayar Üniversitesi Manisa Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Organ Bağışına İlişkin Bilgi Ve Görüşleri. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*;28, 311-8.
- Sezek, F., Kaya, E., Akman, Z., Erbil, B., Aslan, B., Özgen, R., Keleş, Ö. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Organ Nakli Ve Bağışı İle İlgili Görüşleri. *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 19 Sayı: 62
- Soysal, A., Kaya, N. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışı İle İlgili Bilgi, Tutum Ve Davranış Düzeyleri: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 717-743. DOI: 10.33437/ksusbd.527548
- Uysal H ve ark. (1998). Otopsi Ve Organ Nakli. Ortak Etik Yaklaşımlar Yapılabilir mi? III. Tıbbi Etik Sempozyum Bildirileri. Biyoetik Derneği Yayınları 3,145-147. Ankara.
- Üstüner F., Uysal A., ve Kaya B. (2009). Giresun Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Organ Bağışı Ve Nakli Hakkındaki Bilgi, Tutum Ve Düşünceleri. *Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 8(1), 1-8.
- Yakıt, E., Şen, M.A. (2017). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Organ Bağışı Hakkındaki Görüş ve Davranışlarının Belirlenmesi. *Journal of Social and Humanities Research* Vol:4 Issue: 11.
- Yılmaz, M., Demirağ, S. (2019). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ Bağışı ve Nakli ile İlgili Bilgi, Düşünce ve Tutumlarına Tıp Eğitiminin Etkisi. *Ankara Med J*,(1):316-24